

Nr 4

Rovbladet

Helgnummer

Jul o. Nyår 1980

Redaktionskommité:

Ingvar Lund

Henning Persson

Ruben Qvist

Hedesunda hembygdsförening tillönskar alla sina medlemmar, och förövrigt alla som nås av detta blad, en god jul och ett gott nytt år. Vi i redaktionskommitén känner på oss att vi för styrelsens talan då vi tackar för året som gått. Alla ni flickor i olika åldrar som beredvilligt ställt upp i alla sammanhang. Ni har bakat och serverat och ni har förfärdigat och skänkt saker till marknader och lotterier. Om ni bara visste så söta ni äro. Och ni alla gossar som visat att det är rätta tågan i er. Ni har huggit i då det har varit fråga om "kär-göra" utan att fråga efter något vederlag. Bra gjort! Vi räcker fram handen och tackar innan ni spottar i näven för att hugga i på nytt.

Tack ni också som skickat in manuskript och uppslag till Rovbladet. Allt kan ju inte komma in just i det här numret utan sparas till kommande blad.

Skollärarens julafton.

Det är svårt att sätta ett bestämt årtal till den här händelsen. Under förra seklet var det i alla fall, troligast sextiotalet, kanske rent av 1867 - hungeråret framför andra till de övriga svåra åren då bondens strävan gav så knapp frukt. De åren var också en viss skarv till en ny tid och med nyare synsätt. Det var inte bara magen som krävde och pockade. Själens och andens hunger måste också tillmötesgå. Så blev det lag på ordnad skolgång, alla i socknen borde kunna läsa och skriva. Bodtraktsens första lärare var en ung man, Per Persson, från Vinnarsjö. Han hade inrett sin ungarlslya i Vägskalets skolhus där han växelvis skulle svara för undervisningen med Lövasen. Någon svårighet att finna vänner i Bodtrakten hade han inte, en av dem var Olof Hällström i Hällby. Dagarna före julafton hade Pelle träffat Olle och då hade Olle sagt, när det blir julafton, tag då och kom över till oss så får vi äta julkvällen tillsammans, jag är säker på att det vill min hustru Stina också. Per var av naturen nödbedd, så han tackade inte ja med det samma, men han sade inte heller nej tack. På julaftonens eftermiddag var Per in till framsocken för diverse uträttningar. En midvinterdag är så kort och mörkret hade redan kommit då han beslutade sig för att styra stegen hemåt. Vägen hem fick bli över fjärdens frusna vatten, den leden var bättre än ridstigen över Kofstaskogen. Ute på fjärden hade han redan bestämt sig, han vek inte av vid Gamleviken vilket hade varit genast till Vägskalet. Målet fick bli Sännaviken och där bortom Hällby med kalasmat. Det var nermörkt då han äntligen stod på Hällströms gårdsplan, men det lyste så innerligt varmt från gårdsfönstren. Men där måste han hejda sig för den syn han såg innanför rutor. Värdfolket hade tröttnat att vänta på sin gäst, utan de unga makarna med sina barn hade bänkat sig kring matbordet. Han tyckte sig nästan känna matoset från de ångande faten. Att det var en lycklig familj kunde han se på familjemedlemmarnas ansikten. Glömd var hårda tiders knappa kost - det var jul! Per Persson kom inte längre än till gårdsplanen. Han resonerade med sig själv: Vilken rätt hade han att tränga sig på. Låt var att han var vän med dem och att han var bjuden. Men gästfrihet och vänskap får också brukas med viss försiktighet. Nej, han kunde inte äventyra den idyll han såg. Det var bara att vända Hällby ryggen och gå hem till Vägskalet. Där tog han av sig rocken och gjorde upp eld på den öppna härden. Då brasan hade övergått till en glödhög, tog han fram några strömmingar, som han grillade. Sedan måltiden var över, tog han på sig rocken igen och ånyo gick vägen till framsocken, nu till julotta, det var dags att ge sig iväg... Så långt morfars berättelse, det är nämligen om honom jag skriver, vad jag kommer ihåg. Sedan tillkommer mina gissningar. Det måste vara någonting speciellt som tvingade honom ut i natten på vandring igen. Säkert var det Brita som rådde för det. Nog skulle väl soldatdottern från Vinnarsjöbyn också gå på julotta??? Hur som helst, min mormor hette Brita.

Henning Persson.

Ett Vildmarksäventyr

Av VIKTOR LUND

Än en gång lider det mot jul med alla förberedelser som hör till. Bland annat skall det ju vara en gran. Vad vore helgen utan en sådan. Jag har ända sen pojkåren haft på min lott att ordna den saken, då först i föräldrahemmet och senare till den egna härden åren igenom. Vidare har jag under de tjugo sista åren ordnat med granar till vår kyrka. Jag har alltid velat syna ut dem i god tid före helgen, och känna mig lugn. Men hur gick det för en pojkbyting ibland? När man kom för att hämta granen med vapen i hand, fann man bara en stubbe kvar. Å vilken grämelse! Vad skulle man ta sig till? Man blev nervös i högsta grad, Julen var nu så nära, men alltid redde det upp sig. Nu till kyrkgranarna! Dom hämtar man från pastoratskogen i Vifarängstrakten. Och vilket äventyr! Även dem har jag velat kröna ut i god tid för att hämtas sen, när tid var inne. Det var en sådan dag som jag upplevde följande: Som jag gick där och spanade fick jag syn på en riktigt prydlig och tillräckligt hög gran. Den duger sa jag för mig själv, men jag skulle ju ha en till av samma valör. Jo, efter en stund fann jag även den. Jag gick ett varv och ett varv till omkring den. Som jag stod där fattade jag det som omgranen ville säga mig någonting. Och så kom det! Hon undrade vad jag var för en och vad jag hade att göra i hennes trolska sagorike. Jag måste ju hövligt tala om något för henne om min levnad men jag ville inte säga allt. Det blev dödstyst en minut, men så tyckte jag att hon sträckte sig i sin gröna skrud och så bad hon mig sätta mig ned på den mossiga stenen och lyssna:

Om du vill stilla ned dig sätta
Så skall jag låta dig förstå
Ja, jag förtroligt vill berätta
Det lilla som jag provat på
Jag hör ju ännu till de kläna
Och knappast någonting jag vet
Men kära du, det vill jag mena
Jag har väl någon hemlighet.

Det finns ej någon som kan lära
Mig allt om slakten som har gått
Och då kan du väl ej begära
Att jag skall veta stort som smått
Ty alla utav mina fäder
Gått bort från skogens höga sal
Min mormor blev till plank och bräder
Min moder blev en massabal.

På murkna stubben, där vid gläntan
Där stod hon, mor min, hög och rak
I årtal av kamp och väntan
Sig sträckande mot himlens tak
Min mormor växte ner vid skualet
Och det till mig har kommit fram
Till artonhundrasjuttitalet
Strök varg och björn kring hennes stam.

Jag har väl ock haft vargatider
Fast levnaden ej varit lång
Jag känt hur vinterkyllan svider
Känt nordanstormen mången gång
Men vårens veckor, - utan like
Och sommarmånaders behag
I dem jag haft ett himmelrike
Ett ljuvligt liv, det säger jag.

Så ung jag är jag börjat undra
Vad jag i livet möta får!
Om även jag får bliva hundra
Och kanske ännu flera år
En annan tanke nyss jag närde
En aning har i mig begynt
Jag kanske får ett särskilt värde
Som icke mätes uti mynt!

Så sant jag skall från skogen flytta
Till bygden som jag aldrig sett
Och på mitt vis få göra nytta
Där man till högtid sig berett
Tänk, jag får mänskobarnen gläda
Jag får min plats i helgat hus
Jag får i festlig skrud mig kläda
Jag kallad är att bära ljus!

Så hördes granen mig förtälja
Och jag på läran stava fick
Vi människor vi ha att välja
Att nyttja varje ögonblick
Att känna ömt för dem som lida
Och icke stå där helt passiv
Att göra gott, att glädje sprida
Att bära ljus i våra liv.

HÄR HAR NI LITE PYSSEL ATT FUNDERA PÅ UNDER HELGDAGARNA.

Vi vill inte direkt kalla det pristävling, men vi kommer att dela ut några kaffepaket till de bästa.

På följande sidor har ni 3 st. fotografier, där ni skall avgöra var det är någonstans, vilket år och namnge alla personer på korten.

Den fjärde uppgiften har ni härnedan.

Förklara dessa ord med några rader; t. ex. hur saken såg ut eller vad det innebar enligt er egen uppfattning.

1. Slarvtäcke	2. Stöckresa	3. Landpika	4. Sletjestaska
5. Stuka	6. Tjuka	7. Sluring	8. Dymling

Skicka eller lämna in lösningarna till Hembygdsföreningen,
Kommunalhuset, 810 40 HEDESUNDA senast 15/1 1981.

De fyra uppgifterna räknas var för sig.

JULNÖTTER

När ?

Var ?

Vilka ?

1

2

Härjedalen - Jämtland.

Reseförslag:

Från Hedesunda torsdagen den 11 juni kl. 7 över Sveg - Vemdalen - Svenstavik - Hackås, till Esso Motorhotell i Östersund, där det är beställt för tre nätter. Fredag blir det Norge med bl.a. Trondheim och Nidarosdomen. Lördagen går väl åt för Östersund med omnejd, där finns ju Frösön med sommarhagen samt Jamtli. Och på söndagen går färden hemåt.

Borde vi inte tänka på att också göra ett besök i Segersta, Hälsingland som svar på deras besök för ett par år sedan i samband med hembygdsdagen?

Lördagen den 4 juli är buss beställd för endagstur. Det är många som under åren önskat åka till Kolmårdens Djurpark. Jag har alltid svarat, att det är för långt, då större delen av dagen ju går åt till att sitta i bussen. Men då intresset tycks vara så stort, gör vi väl ett försök. Om vi åker kl 7 och endast tar en kort kaffepaus är vi väl framme vid tolvtiden, då vi äter en gemensam lunch. Sedan får var och en vandra efter eget behag till halv sju. Men kom ihåg hur svårt det är att finna någonting öppet en lördagkväll. Åt därför innan ni lämnar parken och köp med er dricka o.dyl. för klockan blir väl bortåt tolv innan vi kommer hem.

En del har också funderat på en båtresa efter Göta Kanal. Den resan får var och en göra på egen hand, men jag hjälper gärna till med biljettbeställningar. Vi kommer att skaffa tidtabell och prislista så snart 1981 års utkommer. Båtresan tar tre dagar från Stockholm till Göteborg. Enl. årets tidtabell avgick det en båt ungefär var femte dag från mitten av maj till augustis slut.

- o o o o o -

Som ni väl märkt har det varit dåligt med expeditionstiderna under 1980. På grund av hjärninfarkt har jag varit sjukskriven sedan början av december 1979 och är ännu halvt sjukskriven. Men om ni ringer mellan kl. 13 och 16.30 bör det gå bra - jag skall försöka passa dom tiderna. Tel. 0291/10856. Ni får naturligtvis även ringa hem till bostaden, tel. 10445, på andra tider, om ni har ro att vänta till jag hinner svara.

Ingvar.

- o o o -

Ni som har gamla recept eller minns maträtter, som äts i er barndom, men som sällan förekommer nu:

Hör av er till Hembygdsföreningen så kan vi ta upp dem i Rovbladet. Det är ju annars risk att många bra saker från gånga tider blir helt bortglömda.

DRAGNINGSLISTA

Följande lottnummer utföll med vinst i Hembygdsföreningens lotteri 1980:

6	1235	2495	3218	3736
108	1306	2574	3222	3743
252	1412	2654	3375	3758
386	1473	2665	3386	3826
566	1653	2742	3404	3927
577	1665	2754	3405	4062
789	1816	2845	3407	4100
829	1951	2877	3437	4544
833	2067	2934	3443	4726
970	2266	3136	3573	4805
1081	2449	3217	3660	4811

Vinnarna underrättas.

TRETTONDAG JUL Kl. 14

som vanligt

i NTO - lokalen

Det var julen ... Ja, när kunde det vara? Så dumt att man inte omedelbart har skrivit upp de händelser, om vilka de gamla var så duktiga i att berätta. Vi stod och lutade oss mot varsin snöskovel den äldre mannen och jag, då han delgav mej en intressant berättelse, som jag nu tyvärr minns bara en liten del av. Men det skulle ha varit en gång för mycket länge sedan. Det var julnatt och över Hedesunda rasade en snöstorm av en oerhörd styrka. På natten var det några karlar i Sundby som bildade ett snöskottarlag. Självfallet skulle det vara väg till kyrkport och julotta. Men vad hjälpte envetna karlars slit när naturens krafter gjorde allt för att sabotera. Då timmen för otta var inne, stod det klart för dem: Det kan inte bli någon julotta, ingen människa kan taga sig till kyrkan i detta oherrans väder. Då säger en av dem: Nu när vi i alla fall är här, så kan vi lika gärna gå in, hur vi än ser ut. Så ställde några vardagsklädda karlar skovlarna utanför kyrkporten och gick in. Den gången hölls det julotta i Hedesunda kyrka då menigheten bestod av några snöskottare.

H. P.

Ett dystert nyårsminne.

Vi har tidigare nämnt om karolinernas dödsmarsch över fjället. Då var många hedesundasoldater med. Med detta nummer följer ett särtryck från två sidor ur Tore Larssons förteckning från Hedesunda Dödbok. Dessa soldater lär ha varit väldigt dåligt utrustade i klädväg: vapenrocken var knäppt direkt på bara kroppen. Det skulle vara konstigt om det inte bland oss urhedesundabor skulle ha någon anförvant bland dessa Armfelts arma soldater. Om du skulle forska i detta kanske du finner en farfarsfarfarfarmorsbror. Tänk om du också till hans minne tänder ett ljus i Sylvesternatt.

H. P.

Dödboken finns tillgänglig för intresserade på föreningens expedition. Utlånas ej.

1718

Död i Hedesunda

64.

<u>Död</u>	<u>Född</u>	<u>Ålder</u>	<u>Namn</u>
------------	-------------	--------------	-------------

10-05	1718-05-01	0	Anders
-------	------------	---	--------

Son till sockenskräddare Eric Persson vid Norra Färjsundet.

10-10	1688-08-30	30	Per Persson - Landström
-------	------------	----	-------------------------

Soldat nr 48 vid Håls.reg. Bosatt på Ön, gift. Död i Norge.

10-12		-	
-------	--	---	--

Barn till soldat Eric Frimodig i Kofsta.

11-04	1693-12-15	24	Per Persson - Palmlöf
-------	------------	----	-----------------------

Soldat nr 69 vid Håls.reg. Bosatt i Ås, gift. Död i Norge.

11-06			Eric Larsson
-------	--	--	--------------

Bonde i Bäck nr 3, gift.

11-20	1698-08-20	20	Jonas Ersson - Hasselqvist
-------	------------	----	----------------------------

Soldat nr 38 vid Håls.reg. Bosatt i Österbyggebo, ogift. Död i Norge.

12-23	1688-06-23	30	Eric Andersson - Ståhle
-------	------------	----	-------------------------

Soldat nr 36 vid Håls.reg. Bosatt i Vall, gift. Död i Norge.

12-23	1696	22	Eric Ersson - Hagman
-------	------	----	----------------------

Soldat nr 64 vid Håls.reg. Bosatt i Svarta, gift. Död i Norge.

12-26	1695	23	Olof Persson - Åsberg
-------	------	----	-----------------------

Soldat nr 71 vid Håls.reg. Bosatt i Ås, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

12-26	1698	20	Sven Larsson - Hasselgren
-------	------	----	---------------------------

Soldat nr 61 vid Håls.reg. Bosatt i Landa, ogift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

12-26	1695-12-17	23	Erich Erichsson - Menlös
-------	------------	----	--------------------------

Soldat nr 52 vid Håls.reg. Bosatt i Vestbyggeby, ogift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

12-28	1690-02-16	28	Per Andersson - Stare
-------	------------	----	-----------------------

Soldat nr 58 vid Håls.reg. och bonde i Harf nr 1, änklings. Död i fjället vid återtaget från Norge.

12-29	1698-02-12	20	Eric Nilsson - Lustig
-------	------------	----	-----------------------

Soldat nr 46 vid Håls.reg. Bosatt i Haget, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

1719

01-01			Jöns Andersson
-------	--	--	----------------

Bonde i Lågbo nr 1, gift.

01-01			
-------	--	--	--

Barn till Olof Johansson i Horrskog.

01-02	1696	22	Erich Ersson - Grip
-------	------	----	---------------------

Soldat nr 27 vid Håls.reg. Bosatt i Ålbo, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

01-02	1694	24	Olof Olofsson - Lärkia
-------	------	----	------------------------

Soldat nr 30 vid Håls.reg. Bosatt i Flösta, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.

<u>Död</u>	<u>Född</u>	<u>Ålder</u>	<u>Namn</u>
01-02	1695	23	Olof Andersson - Ståhlberg Soldat nr 47 vid Håls.reg. Bosatt i Ås, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-02	1691-09-13	27	Bengt Olofsson - Sandberg Soldat nr 28 vid Håls.reg. Bosatt i Bäck, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-03	1696	22	Joen Arfvidsson - Bom Soldat nr 55 vid Håls.reg. Bosatt i Ulanda, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-03	1688	30	Joen Olofsson - Tröger Soldat nr 50 vid Håls.reg. Bosatt i Ålbo, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-03	1693	25	Hans Hierpe Soldat nr 43 vid Håls.reg. Bosatt i Rångsta, gift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-05	1695-10-07	23	Per Olofsson - Ekeqvist Soldat nr 26 vid Håls.reg. Bosatt i Ås, ogift. Död i fjället vid återtaget från Norge.
01-11			Barn till corporal Per Hammarklang i Ålbo.
01-18			Ingeborg Andersdotter Änka efter torpare Jonas Jonsson i Lindbäcken.
01-18	1719-01-18	0	Olof Son till bonde Lars Persson i Haget nr 1.
01-25	1689	29	Per Larsson - Berg Soldat nr 56 vid Håls.reg. Bosatt i Byn, gift. Död i Hälsingland.
01-25			Brita Dotter till bonde Per Larsson i Fryggebo nr 1.
01-25	1718-11-27	0	Eric Son till bonde Jöns Olofsson i Ulanda nr 2.
02-01			Brita Persdotter Änka efter bonde Anders Persson i Svarta nr 2.
02-01			Anders Andersson Bosatt i Finnmyra, gift.
02-01			Barn till soldat Eric Hagman i Svarta.
02-15			Lars Andersson Bonde i Rångsta nr 6, gift.
02-22			Barn till soldat Hallman.
03-15	1719-02-02	0	Daniel Son till rustmästare Hans Kirkhof i Brunn.